רבינו חננאל

הני תלת מילי יהבי ערבונא בנהורא מאן דסריק יבש ומאן דשתי טיף טיף ומאן דסאים מסאניה כי רטיבתא כרעיה תלא לחמא קשי לעניותא דאכיל תחלי ולא משי ידיה מפחד

האי מאן דמפני אגירדא (ג) דדיקלא : אי מיקטל קטיל . אם נקצץ האילן נהרג האיש ואם נעקר האילן האיש מת : ה"ג הני מילי היכא דלא מנח כרעיה עילויה כו' : (ד) האי מאן דמפני אגירדא דדיקלא אחדא ליה רוח פלגא : פלגדיי"ן בלע"ז : צרדא . כאב חצי הראש : טמטם טולי סוו . שרוח רעה שורה תחתיהם : טולא דכנדא . שם אילן : טולא דפרחא . לנף קרפי"ף בלע"ז : וורדא . שונדכיי"ר : טולא דארבא . ספינה : טולא דערבתא . כל אילן ערבה : דקשה סילויה . עלו : דבי פרחא רוחי . כך הוא שמם : דבי ורדא . שדים שמן : דבי אינגרי . המצויין בגנות רשפי שמם : ונפקא מינה . לכתוב קמיעא בשם אילן כגון אם הוזק תחת בי פרחא יכתוב לו קמיעא בשם רוחי : למאי נפקא מינה לגזויי לה . לברוח מפניה לפי שאין לה עינים ואינה רודפתו : גזייה . ברח מפניה : כי אולא נפקא אדיקלא . כשהלכה אחריו נתקלה ונפלה על עיקר אילן : ה"ג פקעה היא ולוות דיקלא . יבש הדקל : בר קשא . שומר העיר : ה"ג סודרא דמר דומה כי טורבא מרבנן : בדקינן למר לא ידע ליה למימר ברוך . שאינו יודע לברך על הסודר *ברוך עוטר ישראל: כמשא . קן הקדירה : וסדר בכדא דכמכא . מתגלגל בתוך כד של כותח: ומשכסה בטולא דסלכא . אבל שתיחס יהושע בו לישראל את הארץ* : דלא סלב גרמידא . שלא גדל אמה : ארבונא . עירון : אדמסנא כרעיה . בעוד שרגליו לחים ממי הרחיצה : תליא בביתא . התולה פתו באויר בתוך סל אחד : סלא לסילסיס . לסלו ופת בתוכו : נשורא . פירורין : איסרא דמזוני . מלאך הממונה לזמן מזונות : נקוד שמיה . לשון נקידו כמו מנקד אגירו לפיכך אינו רוצה שיהו פרורים נשלכים לידרס ברגל : איסרא דעניותא נבל שמיה . (ה)(ושמא) נכנס לבית שהוא רואה שאין נוהגים מנהג נקיות בפת : לברוקתי . כליון עינים : מפחד . ואינו יודע למה : דמסוכר

תורה אור

האי מאן דמפני אגירדא דדיקלא אחדא ליה לדידיה רוח פלגא והאי מאן דמצלי רישיה אגירדא דדיקלא אחדא ליה רוח צרדא האי מאן דפסעי אדיקלא אי מיקטל קטיל אי איעקר מיעקר ומיית (א) והנ"מ דלא מנח כרעיה עילויה אבל מנח כרעיה עילויה לית לן בה *חמשה טולי הוי טולא דדיקלא יחידא טולא *דכנרא טולא דפרחא טולא דורדתא [א] איכא דאמרי אף טולא דארבא (וטולא דערבתא) כללא דמילתא כל דנפיש ענפיה קשי טוליה וכל דקשי סילויה קשי טולי' לבר מכרו משא אע"ג דקשי סילויה לא קשי טוליה דאמרה לה שידא לברה פירחי נפשיך מכרו משא דאידהו הוא דקטיל לאבוך וקטיל לדידיה אמר

רב אשי חזינא לרב כהנא דפריש מכולהו טולי בי פרחי רוחי דבי ורדתא שידא דבי אינגרי רישפי למאי נפקא מינה לקמיעא דבי פרחי בריה שאין לה עינים למאי נפקא מינה לגזויי לה זימנא חדא הוה אזיל צורבא מרבנן לאפנויי לבי פרחי שמע דקא אתא עילויה ונדי לה כי אולא חבקיה לדיקלא צווח דיקלא ופקעה היא [ב] (פרחא) דבי ורדתא שידי הא ורדתא דסמיכה למתא לא פחתא משיתין שידי למאי נפקא מינה למיכתב לה קמיעא *ההוא בר קשא דמתא דאזיל וקאי גבי ורדתא דהוה סמיך למתא עלו ביה שיתין שידי ואיסתכן אתא ההוא מרבנן דלא ידע דורדתא דשיתין שידי היא כתב לה קמיע לחדא שידא שמע דתלו חינגא בגויה וקא משרו הכי סודריה דמר כי צורבא מרבנן בדיקנא ביה במר דלא ידע ברוך אתא ההוא מרבנן דידע דורדתא שיתין שידי הוה כתב לה קמיעא דשיתין שידי שמע דקא אמרו פנו מנייכו מהכא קטב מרירי תרי קטבי הוו חד מקמי טיהרא וחד מבתר טיהרא דמקמי טיהרא קטב מרירי שמו ומיחזי בי כדא דכמכא והדר *ביה בחשא דבתר טיהרא קטב ישוד צהרים שמו ומיחזי בי קרנא דעיזא והדר ביה בנפיא אביי הוה שקיל ואזיל ורב פפא מימיניה ורב הונא בריה דרב יהושע משמאליה חזייה לההוא קטב מרירי דקא אתי לאפיה דשמאליה אהדרא לרב פפא לשמאליה ולרב הונא בריה דרב יהושע לימיניה אמר ליה רב פפא אנא מאי שנא דלא חשש לי אמר ליה את שעתא קיימת לך מחד בתמוז עד שיתסר ביה ודאי שכיחי מכאן ואילך ספק שכיחי ספק לא שכיחי ומשתכחי בטולי דחצבא דלא חצב גרמידא **ובטולי דצפרא ופניא דלא הוי גרמידא ועיקר בטולי דבית הכסא אמר רב *יוסף הני תלת מילי יהיב ארבונא לנהורא (ג) מן דסריק רישיה יבש ומן דשתי טיף טיף ומן דסיים מסני אדמיתניה כרעא תלאי בביתא קשי לעניותא כדאמרי אינשי תלא סילתא תלא מזוניה ולא אמרן אלא ריפתא אבל בישרא וכוורי לית לן בה אורחיה היא פארי בביתא קשי לעניותא *נשורא בביתא קשי לעניותא בלילי שבתות ובלילי רביעית שרו מזיקין עילויה איסרא דמזוני נקיד שמיה איסרא דעניותא נבל שמיה צוא אפומא דחצבא קשי לעניותא מאן דשתי מיא בצעי קשי לברוקתי דאכיל תחלי ולא משי ידיה מפחיד תלתין יומין דמסוכר

ואזיל רב פפא מימיניה . מלמד אלהודי הוא דאמר בפרק הממונה (יומא דף לז.) המהלך לימין רבו הרי זה בור :

תליא בביתא קשי לעניותא . מכאן קשה לרש"י דפירש בפרק קמא דחגיגה (דף ה.) הייט דאמרי אינשי זוזי לתליתא שכיחא לעגלא לא שכיח ופי' לתליתא לקטות פת לצורך היום שתולין בסל ואין דרך לתלותו בסל דהא אמרינן הכא דקשי לעניותא ור"ת מפרש שם לתליתא כשדוחקין אותו לפרוע מלוה לווין אבל לקטות תבואה לאכול אינו מלוה לווין :

רשב"ם

דמפני אגירדא דדיקלא . דקל קטן : רוח פלגא . מוורשי"ן בלע"ז : צרדא . כאב חצי הראש : אי מקטל קטיל . אם נקצץ האילן נהרג האיש ואם נעקר האילן האיש מת : ה"ג הני מילי היכא דלא מנח כרעיה עילויה : טמטם טולי סוו . שהרוח רעה שורה תחתיהן : טולא כנדא . שם אילן : טולא דפרחא . לנף : וורדא . שונכי"ר : טולא דארבא . ספינה : טולא דערבתא . כל אילן ערבה : נופיה . ענפיו : סילויה . עלו : דבי פרחי רוחי . אותן שדים דבי פרחי שמן רוחי ולקמן מפרש למאי נפקא מינה : דבי ורדתא שידי . שמן : דבי אינגרי . המצויין בגנות רשפי שמן : למיכתב קמיעא . בשם אלו כגון אם הוזק תחת בי פרחי יכתוב לו קמיעא בשם רוחי : למאי נפקא מינה לגזויי מינה . לברוח מפניה לפי שאין לה עינים ואינה רודפתו : גזייה . ברח מפניה : כי אולא נפקא אדקלא . כשהלכה אחריו נתקלה ונפלה על עיקר אילן : הכי גרסינן פקעה היא ולוות דקלא . יבש הדקל : בר קשא . שומר העיר : דקא תלו ביה חינגא בגוויה . דאמר : הכי גרסינן סודריה דמר כצורבא מרבנן בדיקנא ליה למר ולא ידע למימר ברוך . שאינו יודע לברך על הסודר *ברוך עוטר ישראל בתפארה : כמשא בקדרה וסדר בכדא דכמכא . מתגלגל בתוך כד של כותח : ואהדריה לרב הונא מימיניה ולרב פפא משמאליה : מאי שנא . כי אינך חושש בי אם אזוק : שעתא קיימא לך . עשיר אתה ויש לך מזל טוב ולא תיזוק : ומשתכחא בטולא דסלובא . אבל עשב שתיחם בו יהושע את הארץ לישראל* : דלא סלב גרמידא . שלא גדל אמה : ארבונא . עירון : ושתי טיף טיף . יין המטפטף מן החבית : אדמיטנא כרעיה . בעוד שרגליו לחים במי הרחיצה : תלאי בביתא . התולה פתו באויר בתוך סל אחד : סלא סילתא . סל ופת בתוכו : פארי . מורסן : נשורא . פירורין של פת : נקיד שמיה . לשון נקיות לפיכך אינו רוצה שיהו פירורין נשלכין לידרס ברגל : איסרא דעניותא נבל שמיה . לשון לכלוך (ו)(ושמא) נכנס בבית שהוא רואה שאין נוהגין מנהג (נקיון) בפת : בצעא . בקערה : לברוקתי . כליון עינים : מפחיד . ואינו יודע למה : דמסוכר

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומיית וכו"ע דלא : (ב) שם מאן דסריק וכו' ומאן דשתי וכו' ומאן דסיים מסני אדמסוכא כרעא : (ג) רש"י ד"ה האי מאן וכו' דיקלא דקל (קלוף) [קטן] כצ"ל : (ד) ד"ה האי מאן וד"ה צרדא נ"ע קודם ד"ה אי מיקטל : (ה) ד"ה איסרא דעניותא נבל שמיה נכנס לבית שר ולא כצ"ל ותיבת ושמא נמחק : (ו) רשב"ם ד"ה איסרא וכו' לכלוך ואינו נכנס בבית וכו' מנהג בזיון בפת :

הגהות הגר"א

[א] גמ' טולא דורדתא טולא דערבתא א"ד אף טולא דארבא כללא כו' כצ"ל (וכן מיושב מ"ש בתוספות הגר"ב. ועי' כ"ה במסורת המאור) : [ב] שם פרחא . נמחק :

[נכתורה צ"ע ארבעה]

[גי' הערוך דכינרא ופי' רשב"ם ב"ב מח: ד"ה אלי לספי]

[ברכות ס:]

ב"ב ס.

[שבת קי. וע"ש פרש"י ב"ב קי: וע"ש רשב"ם]

[חולין קה:]

*טעם לסוגריים הללו לגרום רצף בין מה שקדמם בענין זה לפסוק ענין זה שבא אחריהם

* גירסת רש"י ורשב"ם שונה מהגירסא שלנו

** נראה דבר מאוחר בעדות הבקי ומ"ג אחר חבות

* ר' יוסף עצמו היה סגי נהור

נושא

תחת צלם של צמחים ועצים שונים נמצאים שדים ורוחות

תת נושא

שמותיהם של רוחות שונים - נ"מ לגבי הכנת קמיע

מבנה

◇ רבנן שלא ידעו ורבנן שידעו מספרם של אותם שדים

נושא

קטב מרירי

נושא/מבנה

△ סדרה של דברים שכדאי לימנע מהם בביתו משום שקשים לעניות

נושא/מבנה

⋈ סדרה של פעולות דאם לא נוטל ידיו אחריהם יתמלא בפחדים. נשים לב שמספר ימי הפחד יורד ופוחת בהמשך הסדרה